

Szedd a szőlőt, ne siránkozz!

„Ha van szőlőd – vége a barbárságnak”

Az ókorban a termékenység szimbóluma volt, sok helyütt építészeti motívumként is alkalmazták. Bár elsősorban a borkészítés alapanyaga, számtalan pozitív élettani hatásának köszönhetően önmagában fogyasztva is egészséges az egyik legősibb gyümölcsünk, a szőlő.

Az elnevezés török eredetű jövevényszó, azonban a korábbiakkal ellentétben nem a 150 évig tartó oszmán „vendégeskedés” idején ágyazódott be nyelvünkbe, hanem már jóval korábban elkezdtek a magyarok használni, valamikor a népvándorlás idején...

Vitatott eredet

Még a nyelvészek számára sem egyértelmű ugyanakkor, hogy az Urál oldalán élő ősmagyarok vagy a Magna Hungariában élő felmenők török-bolgár kapcsolatainak hozadéka a szőlő szó. Az viszont tény, hogy a gyümölcs eredeti termőterülete Közép-Ázsia. A kutatások szerint a mai Örményország területén már ötezer évvel ezelőtt tudatosan termesztették a gyümölcsöt, és az évezredek múlt alapján egyáltalán nem meglepő, hogy az első írásos emlékek már részletesen foglalkoznak nemcsak a gyümölccsel, hanem annak szakszerű és tudatos művelésével is. Thükküdidész, az időszámítás előtt 400 körül élt történetíró szerint „a Földközi-tenger medencéjében élő népek akkor emelkedtek ki a barbárságból, amikor megtanulták a szőlőt és az olajfát termesztetni”.

Már a honfoglalás előtt is itt lakott

Az etimológiai gyökerekből következtethetően a magyarok már a honfoglalás előtt ismerhették a szőlőt, a leírásokból úgy tűnik, már az ősi Levédiában eljutottak szőlő-termőterületek határára. Ugyanakkor a mai Magyarország területén már a hét törzs megérkezését megelőzően komoly, tudatos szőlőtermesztés folyt. Maga a gyümölcs, illetve annak legősibb változata a pliocén és a holocén időszakban jelen volt, később a rómaiak és az avarok

már tudatosan termesztették. A római korból eredeztethető tehát a magyar borászat, mert bár a szőlőalapú bor készítésével már a görögök is megpróbálkoztak, az első, igazán sikeres időszakot a Római Birodalom idején jegyezték fel. Az időszámítás szerinti első században a római Columella által írt, 12 kötetes kertészeti könyv, a De re rustica hexameterekben írja le a szőlőtermesztés szakmai tudnivalóit.

Balatonszőlős, Vonyarcvashegy és a többiek

A szőlő hazai jelentősége Szent István idején már szinte állami rangra emelkedett. Hiszen első királyunk 1001-ben elrendelte az egyházi tized beszolgáltatását, és a Pannonhalmi Apátság alapítólevelének tanúsága szerint ez a kötelezettség a szőlőtermésre és a borra is vonatkozott, sőt a terményadózás egyik fő „eszközévé” a szőlő vált. A tatárjárást követően az újonnan épített várak mellé szinte mindenhol új ültetvényeket telepítettek, és Magyarország lassan Európa vezető szőlőtermesztőjének számított. Számtalan településünk őrzi nevében a „szőlős” -t, azt azonban az kevesen tudják, hogy Vonyarcvashegy neve is a „vinárc”, azaz szőlősgazda, borosgazda kifejezésből eredeztethető.

Nehéz idők

A török megszállás évszázadai nem tettek jót, nem az oszmánok vallásából eredő „bornemisszasága” miatt (a mustot azonban ők is előszeretettel fogyasztották, sőt ha Allah nem figyelte oda, megitták a hegy levét), hanem mert a megszállt területeken a csökkenő lélekszámú lakosság nem tudott a szőlőműveléssel bajlódni, a Habsburg-időkben pedig számtalan, a várak közvetlen közelébe telepített szőlőültetvény lett a hadi stratégia áldozata. Az osztrák gazdaságpolitika egyébként adminisztratív úton is akadályozta a számára konkurenciát jelentő magyar bortermelést. A magyar szőlő történelmi időszakát aztán a XIX. századi filoxerajárvány zárta le végleg, amikor a több mint 666 ezer holdas szőlőültetvények közül csaknem 400 ezer hold pusztult el. A termőterület nagy részét ugyan újratelepítették, de a háborúk és a miattuk

bekövetkező gazdasági világválság sem teremtetett ideális körülményeket az ágazat felvirágoztatására.

Szőlőszemben az orvosság

A hatvanas években sikerült 250 ezer hektárra növelni a szőlőültetvények területét, azóta viszont folyamatos csökkenést regisztráltak.

rálának, mára ismét 100 ezer alá csökkent a termőterület nagysága. Mindez a bortermelés szempontjából aggasztó, a szőlő nyersen történő fogyasztásának mértékét nem befolyásolja. A bogycs gyümölcs fogyasztása köztudottan egészséges: szelén- és kálium-tartalma a keringési betegségek megelőzésében, gyógyításában alkalmazható, emellett vasat, mangánt és K-vitamint is bőségesen tartalmaz. Fitoösztrogén-tartalma a szervezet hormonháztartását javítja, antioxidánsai az öregedési folyamatot lassítják.